

Implementering av barns inflytande i förskolan

En studie om förskollärares erfarenheter och tankar

Implementation of children's influence in preschool
A study of preschool teachers' experiences and thoughts

Josefine Karlsson

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Förskolläraryrket

Grundnivå/15hp

Handledare: Katarina Ribaeus

Examinator: Nina Thelander

Datum: 06-2015

Abstract

The purpose of this study is to investigate preschool teachers' experiences and thoughts on the implementation of children's influence in preschool. Semi-structured interviews were the method used in order to best answer the objective of the study. Five preschool teachers were interviewed individually by me, using interview guide. The results show that children's influence is something that preschool teachers work with in preschool activities, but that the children's influence is manifested in different ways. There are both similarities and differences in how they view the children's influence. Children can have the possibility to influence spontaneously, in controlled and planned activities, and through own initiatives. The result also shows that preschool teachers believe there are opportunities and difficulties in the work with children's influence. Opportunities are for instance that the materials are easily accessible to children, preschool teachers themselves, the children, smaller groups of children and pedagogical documentation. Difficulties are described as time restraints, large groups of children, deficient staffing, routines, economy, teams who cannot agree, and legal guardian. Although the preschool teachers actively work with children's influence, it turns out that this needs to be further developed in order to be used more simply.

Keywords

Preschool teacher, preschool, children's influence, implementation.

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att undersöka förskollärares erfarenheter av och tankar om implementeringen av barns inflytande i förskolan. För att på bästa sätt kunna besvara studiens syfte har semistrukturerade intervjuer använts som metod. Fem förskollärare intervjuades enskilt av mig och en intervjuguide användes under intervjun. Resultatet visar att barns inflytande är något som förskollärarna arbetar med i förskoleverksamheten men att barns inflytande tar sig uttryck i förskolan på olika sätt. Det finns både likheter och olikheter i hur de ser på barns inflytande. Barnen kan få möjlighet till inflytande spontant, i styrda och planerade aktiviteter men även genom att de själva tar initiativ. Resultatet visar även att förskollärarna anser att det finns möjligheter och svårigheter i arbetet med barns inflytande. Möjligheter är exempelvis material i barnhöjd, förskollärarna själva, barnen, mindre barngrupper och pedagogisk dokumentation. Svårigheter beskrivs som tid, stora barngrupper, låg personaltäthet, rutiner, ekonomi, arbetslag som inte kommer överrens och vårdnadshavare. Även om förskollärarna arbetar med barns inflytande så visar det sig att det är något som måste utvecklas för att det ska vara enkelt att arbeta med.

Nyckelord

Förskollärare, förskola, barns inflytande, implementering.

Innehållsförteckning

<i>Inledning</i>	1
Syfte	1
Frågeställningar	2
<i>Tidigare forskning</i>	3
Förhållningssätt	3
Möjligheter och svårigheter	4
Innehåll i arbetet med barns inflytande	4
Barn vill ha inflytande	5
Sammanfattning	5
<i>Teoretiska utgångspunkter</i>	7
Begrepp	7
Barns inflytande.....	7
Barnperspektiv och barns perspektiv	7
Sociokulturellt perspektiv	8
<i>Metodologisk ansats och val av metod</i>	9
Metod	9
Urval	10
Deltagare	11
Genomförande	11
Bearbetning och analys	12
Tillförlitlighet, reliabilitet och validitet	12
Etiska ställningstaganden	13
<i>Resultat och analys</i>	14
Hur barns inflytande tar sig uttryck i förskolan	14
Förskollärares syn på innebörden av barns inflytande	14
Inflytande i styrda aktiviteter.....	16
Barns initiativ	16
Möjligheter och svårigheter i arbetet med barns inflytande	17
Möjligheter	17
Svårigheter.....	18
Sammanfattning	19
Hur kan barns inflytande ta sig uttryck i förskolan enligt förskollärarna?.....	19
Vilka möjligheter och/eller svårigheter anser förskollärarna finns i arbetet med barns inflytande?	21
<i>Diskussion</i>	23
Metoddiskussion	23
Resultatdiskussion	24

Slutsatser	25
Fortsatt forskning	26
Referenser	28
Bilagor.....	30
Bilaga 1 – Informationsbrev till förskolechef	30
Bilaga 2 – Informationsbrev till förskollärare	31
Bilaga 3 - Samtyckesblankett.....	32
Bilaga 4 - Intervjuguide	33

Inledning

Enligt skollagen (SFS 2010:800) ska barn ges inflytande över verksamheten de vistas i. Sättet barnen får inflytande på ska anpassas efter ålder och mognad. Förskolans läroplan (Skolverket, 2010) vilar på en demokratisk grund och barnen i förskolan ska utveckla en förståelse för vad demokrati är. Det framgår i texten om förskolans värdegrund och uppdrag, som all personal inom förskolans verksamhet ska förhålla sig till. I förskolans läroplan finns mål och riktlinjer som förskolan, förskollärare och arbetslag ska arbeta efter i verksamheten. Målen skrivs som strävansmål. Vad förskollärare ska arbeta med exakt för att uppnå mål och riktlinjer som nämns i förskolans läroplan framgår inte. I förskolans läroplan har barns inflytande har en egen rubrik. I texten finns en uppmaning att miljön och planering av verksamheten ska utformas efter barnens behov och intressen. Där framgår också att barnen ska få möjligheten att påverka sin vardag och ha inflytande i vad som sker i verksamheten när det gäller arbetssätt och innehåll. Skolverket (2013) menar att genom att barn får delaktighet och inflytande så utvecklas kunskapen om demokrati. Förskollärare har i dagens läroplan fått ett förtydligt ansvar när det gäller barns inflytande i arbetssätt och innehållet i verksamheten (Utbildningsdepartementet, 2010; Skolverket, 2010). Förskollärare är även den yrkesgrupp i verksamheten som har ansvar för många av de riktlinjer som finns i hela förskolans läroplan.

Då förskollärare har ett stort ansvar gällande barns inflytande i förskolan och att det i förskolans läroplan tydligt framgår att barns inflytande är något som ska finnas i förskolans verksamhet, har ämnet stor relevans för förskolläraryrket. Utifrån det som nämns ovan, som Skolverket (2013) nämner, så visar det på hur viktigt barns inflytande är. Det är viktigt för att få kunskap om demokrati. Eftersom förskolans läroplan (2010) grundas på demokrati, men också då samhället idag handlar mycket om demokrati, har ämnet även därför stor relevans för förskolläraryrket. Denna studie tror och hoppas jag kommer berika såväl förskolläraryrket men även annan personal inom förskolans verksamhet. Genom att undersöka förskollärares erfarenheter av och tankar om barns inflytande i förskolans verksamhet hoppas jag studien kommer bidra till diskussioner om och synliggörandet av barns inflytande i verksamheten men också att det kan bidra till en bredare bild av hur barns inflytande kan förstås. Vilket kan göra att yrket inom förskolans verksamhet utvecklas, såväl förskollärare som annan personal, i arbetet med barns inflytande.

Under mina år på förskolläraryrket har jag både läst och lyssnat på föreläsare om barns inflytande. Tack vare den verksamhetsförlagda utbildningen och arbete inom förskolans verksamhet har jag i praktiken också fått se att barns möjligheter till inflytande skiljer sig mycket åt. Jag har även lagt märke till hur olika mycket det pratas om barns inflytande på förskolor. Efter att ha sett dessa skillnader och utifrån det som nämns ovan om att barns inflytande är något som ska finnas i förskolans verksamhet och att förskollärare har ett stort ansvar när det gäller barns inflytande så har syftet med studien vuxit fram.

Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka förskollärares erfarenheter av och tankar om implementeringen av barns inflytande i förskolan.

Frågeställningar

För att fördjupa och tydligare beskriva syftet med studien har följande frågeställningar valts.

- ❖ Hur kan barns inflytande ta sig uttryck i förskolan enligt förskollärarna?
- ❖ Vilka möjligheter och/eller svårigheter anser förskollärarna finns i arbetet med barns inflytande?

Tidigare forskning

I den här delen kommer tidigare forskning om barns inflytande att presenteras som är relevant för studien då syftet i denna studie grundar sig i barns inflytande. Den tidigare forskningen som presenteras handlar om förskollärares förhållningssätt, möjligheter och svårigheter, innehåll i arbetet och att barn själva visar att de vill ha inflytande. Avslutningsvis presenteras en sammanfattning utifrån det som framkommit i den tidigare forskningen.

Förhållningssätt

I den tidigare forskning som presenteras här framkommer det att många forskare har sett att förskollärares förhållningssätt har stor betydelse för barns inflytande i förskolan.

Arnér (2006) har i sin studie sett pedagogen som den viktigaste delen när det gäller om barn ska få inflytande eller inte. Förhållningssättet ses som en av de viktigaste delarna hos en pedagog för att barnen ska få inflytande. Det visar sig också i den studien att förhållningssättet kan förändras. Genom att pedagoger arbetar med reflektion och kunskap i arbetet kan förhållningssättet förändras. Arnér menar att reflektionen kan visa vad pedagogerna egentligen gör vilket kan leda till att de ifrågasätter saker i sitt arbete. Engdahl (2014) nämner i sin avhandling att trots att pedagoger reflekterar över sitt förhållningssätt och arbetssätt så finns det situationer i verksamheten där pedagogernas eller verksamhetens regler blir ett hinder för barns möjlighet till delaktighet och inflytande i jämförelse med vad Arnér (2006) skriver. Dock så visar det även i Engdahls (2014) studie att barns möjligheter till inflytande är kopplat till pedagogers förhållningssätt och att det är de vuxna som har villkor för inflytande. Westlund (2011) har sin studie sett liknande att förhållningssättet som pedagogerna har är otroligt viktigt när det gäller barns inflytande i förskolan. Hon menar att förhållningssättet har betydelse för hur pedagoger handlar i olika situationer. Likt det Arnér (2006), Westlund (2011) och Engdahl (2014) har kommit fram till så ser Ribaeus (2014) att förhållningssättet hos förskollärarna är viktigt när det skapas möjligheter för barn i syfte att de ska få inflytande. En pedagogs förhållningssätt kan ena stunden vara positiv i samband med barns inflytande men i en andra situation kan förhållningssättet vara negativt för barnets möjlighet att få inflytande.

Pramling Samuelsson och Sheridan (2003) har även sett att förhållningssättet är otroligt viktigt i arbetet med barns inflytande. De tar i sin artikel upp att delaktighet och barns perspektiv hör ihop av den anledningen att genom att vuxna kan ta barns perspektiv, det vill säga anta ett barnperspektiv, har de förutsättningen att få barnen delaktiga. Att vuxna har ett förhållningssätt där de ser på barnen att de har en egen kultur, ett eget sätt att lära och tolka sin omgivning är viktigt för att närma sig barns perspektiv. Förhållningssättet innebär att genom barns delaktighet får barnen också reellt inflytande och i olika pedagogiska situationer tar man vara konkret på barns perspektiv. Författarna menar också att för att barn ska kunna påverka sin situation på bästa sätt så är förutsättningen att barnen är delaktiga och att deras handlingar tas på allvar av de vuxna. Möjligheten till att barn känner sig förstådda och delaktiga hänger på om de vuxna kan ta barns perspektiv och samtidigt göra dem delaktiga. Barn är delaktiga och har inflytande menar Pramling Samuelsson och Sheridan när barnen anser att de blir sedda och hörda i sin värld, deras intressen och sätt att förstå saker besvaras av vuxna och de tillvara tar det på ett respektfullt sätt.

Möjligheter och svårigheter

Westlund (2011) nämner att det spelar roll hur pedagoger tolkar begreppet inflytande då det påverkar barns möjligheter till inflytande. Hon tar även upp att om pedagogerna har ett medvetet förhållningssätt när det gäller styrning så kan styrningen skapa möjligheter för alla barn att få inflytande. Westlund nämner i sin studie att barn som har det verbala språket oftast är de som får mest inflytande. Att planera verksamheten utifrån barnens behov och intressen kan ses som en möjlighet för alla barn att få inflytande, även de barn som inte har det verbala språket och de tystlåtna som inte uttrycker önskemål. För att skapa fler möjligheter för de barnen kan pedagogerna arbeta så att fler barn ska få möjlighet till inflytande genom att de ger förslag till barnen och att frågor ställs på olika sätt till olika barn. Det kan också ske genom att det finns variation i gruppstorlek och turtagning. Westlund nämner också dilemman i sin avhandling. Dessa dilemman beskrivs vara brist på tid, barngruppens storlek i förhållande till personaltäthet, att arbetslaget inte är överrens men även föräldrar som har önskemål som går emot barnens. Dessa dilemman kan leda till att pedagogerna styr mer vilket minskar barnens möjligheter till inflytande.

Engdahl (2014) har i sin avhandling sett att möjligheter för barns inflytande ökar genom att den fysiska miljön är ordnad så att platser och material är åtkomliga för barnen. Likt det Westlund (2011) nämner så har även Engdahl (2014) i sin avhandling sett att barngruppens storlek och personaltäthet har koppling till i vilken utsträckning barn ges inflytande eller inte. Det kan också ibland handla om vad pedagogerna har för möjligheter att vara nära enskilda barn och situationer som uppstår om barn ska ges möjlighet till inflytande eller inte.

Ribaeus (2014) menar att möjligheter skapas av förskollärarna genom att de tar tillvara barns initiativ men också genom att barnen har möjligheter att välja eller att ge förslag. De svårigheter som tas upp i hennes avhandling är att materialet inte är tillgängligt för barnen på deras nivå, att förskollärarna ofta säger nej men även likt det Westlund (2011) och Engdahl (2014) nämner om tid och barngruppens storlek. Ribaeus (2014) nämner i sin studie att förskollärarna kan tycka att det är svårt att få in barns inflytande i verksamheten men att de ser det som väldigt viktigt att arbeta med. Största hindret som framgår i Ribaeus (2014) avhandling är förhållningssättet förskollärarna har. Vilket beskrivs som att det kan bero på att förskollärarna har behov av kontroll, rädsla för att tappa kontrollen men även att pedagogerna har svårt att tänka om och att anpassa sig till förändringar som kan uppstå.

Enligt Arnér (2006) skapas möjligheter för barnen genom att pedagogerna har ett positivt bemötande och genom att de använder sig av kunskap och reflektion i arbetet med verksamheten. Arnér (2006) har precis som Ribaeus (2014) sett att pedagogerna ofta sa nej till barns initiativ vilket utgör ett hinder. Att pedagogerna säger nej menar Arnér (2006) kan bero på att pedagogerna ofta har en oro över vad barns inflytande ska innebära och att det ska skapa stress och kaos i verksamheten.

Innehåll i arbetet med barns inflytande

Westlund (2011) ser i sitt resultat att i arbetet med barns inflytande så finns det möjlighet för barnen att få inflytande i både gemensamma och individuella frågor. Inflytande i gemensamma frågor ses som att kunna välja aktiviteter, välja vem de ska leka med, inflytande över innehåll i aktiviteter och hur de ska gå tillväga utifrån pedagogers planering, hjälpa till vid dukning, att vara med i planering samt kunna ta ansvar för utformning av fysiska miljön. Inflytande i individuella frågor ses som vad och hur mycket barnen ska äta, att kunna

bestämma när de ska gå på toaletten samt vara med att bestämma vid klädval. Ett annat resultat hon fått fram är att i planerade aktiviteter och den egna leken, där ett mål om barns inflytande finns, där är det målet jämsides med ett mål om lärande. Därför tolkas de målen till hänsyn av varandra och pedagogernas styrning är många gånger tydligt styrd mot att hjälpa barnens lärande. Styrning eller planerade aktiviteter kan också vara för att pedagogerna vill synliggöra fler aktiviteter för barnen så barnen får fler erfarenheter av vad de kan göra nämner Westlund. Även Ribaeus (2014) har i sin avhandling sett att barns inflytande handlar om valmöjligheter gällande aktiviteter, bordsplacering och möjligheter att påverka sin situation. Det kan även vara så att barnen får inflytande i styrda och planerade aktiviteter. Det beror på hur pass styrda aktiviteterna är när det gäller hur mycket inflytande barnen ges. Arnér (2006) har i sitt resultat skrivit att barns inflytande handlar om att barns initiativ tas till vara och att det som sker i verksamheten ska vara det barnen vill.

Barn vill ha inflytande

Genom sin studie gjord ur ett barnperspektiv har Markström och Halldén (2009) observerat barn i förskolans verksamhet. Där finns en annan syn på barns inflytande än som tidigare tagits upp i den här texten. I deras resultat får dem fram att barnen finner olika strategier för att få inflytande i verksamheten och då kan påverka och forma sin vardag. Vissa av de observationskonversationer som visas synliggör att barnen hjälper varandra och tillsammans diskuterar och argumenterar de med pedagogerna för att skapa inflytande för egen del eller för någon annan.

Engdahl (2014) nämner i sin studie vad barn säger om sitt inflytande i verksamheten. Det framgår att barnen på alla förskolorna anser att i det stora hela, när det gäller speciella saker, då är det de vuxna som bestämmer. Barnen anser dock att de får vara med och bestämma ganska mycket, men mest när det gäller sin egen lek. Engdahl nämner också att studien visar att det ibland förekommer att barn protesterade mot de vuxna eller regler som fanns. Kopplat till förskolans läroplan (Skolverket, 2010) skulle det kunna vara ett sätt för barnen att uttrycka sina åsikter för att ha möjlighet att påverka sin situation.

Ribaeus (2014) har också sett situationer där barn utmanar regler som finns vilket anses intressant ur ett inflytande- och demokratiperspektiv. Hon menar att det kan betyda att barnen vet vilka regler som gäller och vet att de kan vara förhandlingsbara samt att det kan få de vuxna att lyssna på vad barnen har att säga och på det sättet få möjlighet till inflytande.

Sammanfattning

Den tidigare forskningen visar att förskollärares förhållningssätt är en viktig del i arbetet med barns inflytande när det gäller om barn ska få möjlighet till inflytande eller inte (Arnér, 2006; Engdahl, 2014; Westlund, 2011; Ribaeus, 2014; Pramling Samuelsson & Sheridan, 2003). Förhållningssättet kan skapa möjligheter för barns inflytande men samtidigt kan det bli ett hinder (Ribaeus, 2014). Även andra möjligheter och svårigheter har framkommit. Möjligheter kan även vara att platser och material är gjorda för att barnen ska komma åt det enligt Engdahl (2014). Men också hur förskollärarna arbetar för att skapa möjligheter åt alla barn i förskolan menar Westlund (2011). En annan möjlighet som visar sig är att förskollärare skapar möjligheter genom att ta tillvara barns initiativ (Ribaeus, 2014). Arnér (2006) nämner att genom ett positivt bemötande från pedagogerna skapas möjligheter för barnen. Några av de svårigheter som framkommer är brist på tid och barngruppens storlek i förhållande till personaltäthet (Westlund, 2011; Engdahl, 2014). Engdahl menar också att en svårighet är

material som är svåråtkomligt för barnen. En svårighet är också att pedagoger ofta säger nej till barnen (Ribaeus, 2014; Arnér, 2006).

När det gäller arbetet med barns inflytande så framkommer det att det innebär att barnen får valmöjligheter i olika sammanhang både gällande individuella och gemensamma frågor (Westlund, 2011). Det kan handla om att barnen får välja aktiviteter, vad de ska äta och att få välja vem de ska leka med menar Westlund. Men även att barnen får vara med och bestämma. Ribaeus (2014) nämner att barn som får möjlighet att påverka sin egen situation är också något som har med barns inflytande att göra. Arbetet med barns inflytande anses också vara att ta vara på barnens initiativ och att verksamheten ska planeras utifrån vad barnen vill (Arnér, 2006).

Tidigare forskning har även visat att barn tar till olika strategier för att få inflytande. De tar egna initiativ. Det kan vara genom att de diskuterar och argumenterar med personalen för att skapa inflytande för sin egen skull eller någon annans skull (Markström & Halldén, 2009). Något som också har visat sig är att barn protesterar mot de regler som finns för att få möjlighet till inflytande (Engdahl, 2014). Att barnen utmanar regler som finns har också visat sig, vilket kan betyda att barnen kan reglerna och vet att dessa kan vara förhandlingsbara menar Ribaeus (2014). Hon nämner också att genom utmaningarna kan det leda till att de får de vuxna att lyssna på sig.

Teoretiska utgångspunkter

I den här delen kommer de teoretiska utgångspunkter som används i studien att presenteras. Det är först några begrepp och sedan ett perspektiv med tillhörande begrepp.

Begrepp

Här presenteras begreppen barns inflytande, barnperspektiv och barns perspektiv.

Barns inflytande

Det finns olika sätt att se på barns inflytande och nedan presenteras några exempel hur olika författare ser på begreppet. De olika författarnas beskrivning sammanfattar vad barns inflytande är enligt mig, barns inflytande handlar inte bara om en sak som till exempel att barnen ska bli lyssnade på utan mycket mer. Beskrivningarna tillsammans är också så barns inflytande används i studien. Begreppet används för att få förståelse för när förskollärarna pratar om barns inflytande.

Inflytande för barn innebär inte att de ska bestämma eller ta ett vuxenansvar menar Johannesen och Sandvik (2009). I förskolan är det de vuxna som har det största ansvaret. Däremot innebär det att barnen ska vara en del av gemenskapen i förskolan där de ska bli respekterade, inkluderade, lyssnade på och att få säga vad de tycker. Johannesen och Sandvik nämner också att barns inflytande är att barnen ska bli betraktade som likvärdiga människor, respekteras som vuxna och bli tagna på allvar.

Arnér (2009) menar att barns inflytande handlar om att de ska få en möjlighet att vara med och diskutera saker som rör dem samt att deras tankar och idéer ska bli synliga av den anledningen att de ska känna att de har ett värde.

Genom att barnen ensamma eller i gemenskap, är med och fattar beslut som gäller deras vardag i verksamheten får de inflytande menar Ribaeus (2014). Westlund (2011) nämner också att barnen ska få möjligheten att delta i beslut när det gäller barns inflytande samtidigt ses möjligheten att ta ansvar också som barns inflytande.

Barnperspektiv och barns perspektiv

Nedan presenteras några exempel hur några författare beskriver begreppen barnperspektiv och barns perspektiv. De olika författarnas beskrivning sammanfattar vad barnperspektiv och barns perspektiv är enligt mig. Beskrivningarna tillsammans är också så barns perspektiv och barnperspektiv används i studien. Begreppen används för att få förståelse för när förskollärarna pratar om barns perspektiv och barnperspektiv.

Barns perspektiv menar Arnér (2009) handlar om barnens egna uppfattningar om sin värld. Det handlar om vad barnet ser, hör, tänker och känner. Svenning (2011) skriver att barns perspektiv handlar också om att barnen får synliggöra sina upplevelser och erfarenheter. Det måste barnen få göra synligt utan att det tolkas av vuxna.

Barnperspektiv handlar om hur vuxna ser på barn (Arnér, 2009). Svenning (2011) nämner att kunskaper, upplevelser, erfarenheter, tankar och känslor som vi har med oss fungerar som ett filter när vi möter andra. Det ger oss sedan ett perspektiv mot världen och människor vi har framför oss. Så skapas också barnperspektivet. Ett perspektiv förändras konstant eftersom vi hela tiden får nya intryck från vår omgivning. Hur barnperspektivet är påverkar hur vi möter barn, hur vi interagerar med barn och hur relationer skapas (Svenning, 2011). Halldén (2003)

menar att barnperspektiv innebär att ta till vara barns villkor, arbeta för barns bästa eller utforska en kultur gjord för barn.

Sociokulturellt perspektiv

I denna del presenteras det teoretiska perspektiv och tillhörande begrepp som används i studien. Detta kommer sedan att användas i analysen av studiens dataunderlag. Det perspektiv som används i studien är det sociokulturella perspektivet. De begrepp som används är den närmaste utvecklingszonen och interaktion som Vygotskij använder i sin sociokulturella teori.

Lev S. Vygotskij var en rysk psykolog vars teorier kopplas till det sociokulturella perspektivet, teorier som innefattar hur människor lär och utvecklas (Säljö, 2000). Författaren nämner att i det sociokulturella perspektivet är utgångspunkten i samspelet samtidigt som det också bygger på kommunikation. Samspel och kommunikation mellan barn och pedagoger ser jag som en viktig del om barnen ska få möjlighet till inflytande.

Strandberg (2006) menar att interaktion, att ha tillgång till andra människor är grunden som kunskap och utveckling bygger på. Författaren som tolkar Vygotskijs sociokulturella teori skriver att utveckling sker i interaktion med andra människor först, för att sedan ske på en individuell nivå. Säljö (2000) nämner att samspel och kommunikation ses som en viktig del. Han nämner också att interaktion är det vi tillsammans med andra människor lär i samspelet och kommunikationen. Strandberg (2006) nämner att interaktion kan ses som till exempel samtal, resonemang och diskussioner. Då barns behov och intressen ska ligga till grund för planeringen av förskolans verksamhet (Skolverket, 2010), är interaktion mellan pedagog och barn otroligt viktigt för att pedagogen ska få syn på barnens olika behov och intressen. Jag anser därför att begreppet interaktion kan hjälpa mig i mitt arbete att få förståelse för hur barns inflytande kan ta sig uttryck i förskolans verksamhet genom att pedagog och barn samspekar och kommunicerar.

Vygotskij har ett centralt begrepp i sin teori som nämns som till exempel proximal utvecklingszon, den närmaste utvecklingszonen och utvecklingszon men de har samma innebörd (Strandberg, 2006; Säljö, 2000; Askland & Sataøen, 2003). I denna studie kommer den närmaste utvecklingszonen att användas. Begreppet pekar på avstånd menar Askland och Sataøen (2003). Det avstånd som finns mellan vad barnet kan klara själv och vad barnet kan klara med hjälp från en vuxen men det kan också vara med hjälp av en mer kunnig jämnårig. I utvecklingszonen är människan öppen för stöttning och hjälp av en mer kunnig människa menar Säljö (2000). Det gör att det en person kan ena dagen med hjälp, kan den ensamt genomföra andra dagen (Askland & Sataøen, 2003). Jag anser därför att begreppet den närmaste utvecklingszonen kan hjälpa mig i mitt arbete att förståelse för hur barns inflytande också kan leda till ett lärande.

Metodologisk ansats och val av metod

I den här delen kommer en presentation av metoden som använts för att samla in data i studien, studiens urval och deltagare, hur studien har genomförts samt bearbetning och analys av det dataunderlag som samlats in. Vidare presenteras studiens tillförlitlighet, reliabilitet och validitet samt de etiska ställningstaganden som har gjorts under studiens gång.

Metod

Vid val av metod valdes den som ansågs bäst kunna besvara studiens syfte och frågeställningar. Då syftet i studien handlar om förskollärares erfarenheter och tankar så valdes en kvalitativ metod, en semistrukturerad intervju tillsammans med en intervjuguide (bilaga 4). Johansson och Svedner (2010) menar att genom att forskaren använder sig av intervju inom den kvalitativa metoden, kan det ge resultat rörande pedagogers syn och förhållningssätt gentemot till exempel barn och innehåll i verksamheten. Kvalitativ metod förespråkas även av Bryman (2011) när forskaren vill åt intervjudeltagarnas egna uppfattningar och perspektiv. Han menar även att den kan underlätta när forskaren söker efter utförliga och detaljrika svar. I en kvalitativ metod är det inte forskarens intressen som är i fokus utan det är intervjudeltagarens uppfattning som intresset är riktat mot.

Semistrukturerad intervju nämner Bryman (2011) att det är en definition som innefattar en mängd exempel av intervjuer. Men det semistrukturerade intervjuer kan beskrivas som är att det är en intervju där den som intervjuar har en samling frågor eller en lista med teman som kan beskrivas som ett frågeschema eller intervjuguide menar Bryman. De teman och frågor som finns med ska vara kopplade för att besvara syfte och frågeställningar. Bryman nämner att de personer som deltar i en intervjumetod som denna, har friheten att svara på frågorna på sitt eget sätt, det vill säga inga fasta svarsalternativ finns. Frågorna som ställs måste inte komma i ordningen som de är listade på intervjuguiden och det kan också vara så att frågor kommer att ställas som inte finns med i intervjuguiden. Det är i sådant fall följdfrågor som ställs som inte finns med i den.

Eftersom metoden semistrukturerad intervju valdes till denna studie, behövdes intervjuguiden utformas. Då Bryman (2011) nämner att i en sådan här intervjumetod så finns inga fasta svarsalternativ, var det något som fanns med i mina tankar vid utformningen av intervjuguiden. Vid utformningen av intervjuguiden ville jag få fram frågor som var lätta att tolka men som samtidigt kunde ge svar på studiens syfte och frågeställningar. Frågorna utformades också så att intervjudeltagaren skulle kunna svara fritt och att det inte fanns förutfattade meningar i frågorna som kunde påverka svaren. För att veta hur frågorna kunde förstås och vilka svar de kunde ge så genomfördes en provintervju med en förskollärare. Efter provintervjun ändrades det om lite i intervjuguiden. Genom provintervjun visade det sig även hur lång tid det ungefär kunde ta att genomföra en intervju. Att genom en provintervju få syn på hur lång tid en intervju kan ta förespråkas av Lantz (2007). Dock påpekar Lantz att det ändå kan vara svårt att i förväg veta hur lång tid en intervju tar. Samtidigt nämner hon att det inte är bra om intervjun tar för lång tid och intervjuaren måste avsluta genom att säga att inte finns mer tid för att genomföra intervjun och att den måste avbrytas.

Vid användning av kvalitativ metod är det vanligt att intervjuer spelas in för att sedan skrivas ut (Bryman, 2011). Det är viktigt att den som intervjuar kan fånga intervjudeltagarens egen formulering av svar vilket kan komma att förloras om intervjuaren endast skulle föra anteckningar. Vid en metod där följdfrågor kan förekomma menar Bryman att det är viktigt att

vara uppmärksam på vad intervjudeltagaren säger och detta kan underlättas genom att intervjun spelas in. Det är också därför beslutet togs att i denna studie spela in intervjuerna, med samtycke av deltagarna, för att jag som intervjuare skulle lättare kunna vara uppmärksam.

När det gäller intervjuer så menar Lantz (2007) att det är viktigt att det finns gott om tid avsatt för att intervjuaren och respondenten ska känna att de hinner stanna upp och tänka efter under intervjuens gång. Tiden innan intervjun startar ses som viktig för intervjuens utveckling av den anledning att det är där relationen mellan intervjuare och respondent skapas menar Lantz. En viktig detalj att tänka på innan intervjun startar är att intervjuare och respondent ska vara överens när det gäller det som ska göras. Det är också viktigt att båda två känner sig villiga att starta och sansade för att kunna starta intervjun. Vidare nämner Lantz rummets betydelse under intervjun. Författaren menar att det är positivt för intervjun om rummet som används är ordnat så att inga störande moment uppstår som till exempel andra personer som kommer in och stör eller telefoner som kan störa. Alla är vi olika och därmed känsliga för olika saker vilket gör att det är viktigt att tänka på att rummet ska kännas bra för både intervjuare och respondent under varje intervju (Lantz, 2007).

Urval

Bryman (2011) nämner målinriktat urval vilket innebär att forskaren gör sitt urval genom att välja personer som ses som betydelsefulla för det som ska studeras. Då syftet och frågeställningarna handlar om förskollärares erfarenheter av och tankar om implementeringen av barns inflytande i förskolan samt att det i förskolans läroplan (Skolverket, 2010) är förskollärare som har mycket ansvar när det gäller barns inflytande, föll därför valet på att intervjua endast förskollärare. I relation till den tid som fanns till förfogande för studien så var fem förskollärare rimligt att intervjua för att få svar på studiens syfte och frågeställningar.

I början av arbetet kontaktades en förskolechef i en storstadskommun för att se hur intresset var att delta i min studie. Trots att chefen från början gav ett godkännande så slutade det med att chefen sa nej om att delta då intresset var lågt på grund av att tid inte fanns att delta. Därefter gick processen vidare genom att ta kontakt med ytterligare en chef i samma storstadskommun och genom att ta kontakt med en chef i en mindre tätort. Kontakt togs denna gång med två förskolechefer för att öka mina chanser till att hitta några frivilliga deltagare. Via telefon togs kontakt med förskolecheferna där de informerades om vad jag ville med information utifrån informationsbrevet (bilaga 1). Ett mail skickades också till dem med det brevet då jag ville att de skulle ha tagit del av min skriftliga information också. Fick endast godkännande av förskolechefen i den mindre tätorten och vi kom överrens om att jag skulle besöka två förskolor dagen efter vårt samtal. Vid besöken på de två förskolorna pratade jag med de som är utbildade förskollärare om vad min studie handlade om, hur intervjuerna skulle gå till och vad det skulle innebära att delta med tanke på de etiska ställningstaganden som jag förhåller mig till i studien. Förskollärarna fick även under mitt besök läsa igenom informationsbrevet (bilaga 2) och samtyckesblanketten (bilaga 3) i lugn och ro. Efter besöken den dagen hade jag fått ihop tre frivilliga deltagare och vid mitt besök bokades tider för intervjuerna som passade dem bäst. Det fanns förskollärare på förskolorna som var intresserade av att delta men som ville fundera över helgen så vi bestämde att jag skulle kontakta dem direkt efter helgen. Kontakten som togs efter helgen gav mig två nya deltagare och tider för intervjuerna bokades efter vad som passade dem bäst. Efter att den sista kontakten togs hade fem frivilliga förskollärare gett sitt muntliga godkännande till att delta i

studien. Vid samtal med de förskollärare som ville delta fördes en diskussion om i vilket rum varje intervju kunde ske för att det skulle kännas bra för dem och för att undvika att bli störda under intervjun. Eftersom förskollärarna känner till sina arbetsplatser bäst så litade jag på att de rum som de förslög skulle passa bra för intervjuerna.

Deltagare

I denna studie benämns förskollärarna vid fiktiva namn: Förskollärare A, Förskollärare B, Förskollärare C, Förskollärare D, Förskollärare E för att säkra deras anonymitet. Bokstäverna har därmed ingenting att göra med deras riktiga namn. Yrkeserfarenheten hos deltagarna som förskollärare sträcker sig mellan 1 år till ca 35 år.

Genomförande

Jag har genomfört semistrukturerade intervjuer med fem förskollärare, där varje förskollärare blev intervjuad ensam eftersom jag var ute efter varje enskild förskollärares erfarenheter och tankar. Tre förskollärare arbetar på samma förskola varav två på samma avdelning och en på en annan avdelning. De andra två arbetar på samma förskola men på olika avdelningar. Intervjuerna ägde rum under två olika dagar, fyra stycken intervjuer ägde rum en dag och en intervju ägde rum några dagar senare. Intervjuerna genomfördes i ett rum på varje förskola där intervjuerna ostört kunde genomföras och för att undvika att bli avbrutna sattes också en skylt upp på dörren som visade att samtal pågick. Innan varje intervju började så fick respondenterna frågan om det var något angående intervjun eller deras deltagande som de undrade över. Jag visade även upp informationsbrevet (bilaga 2) igen och gick igenom de olika delarna i brevet och tryckte än en gång på de etiska ställningstaganden som jag informerat om där så de hade koll på dem. Då det var tänkt att intervjuerna skulle spelas in så togs även information om det upp ännu en gång för att få respondenternas samtycke till det. Ifall någon skulle säga nej till inspelning så hade jag med mig ett block för att kunna anteckna intervjun. Ingen av respondenterna hade något emot att intervjun spelades in. När vi hade gått igenom det då bad jag om att få en underskrift med namn och dagens datum på en samtyckesblankett (bilaga 3). Vid varje intervjutillfälle var max 45 minuter avsatt för varje intervju. Med hjälp av min mobiltelefon spelades intervjuerna in. Innan varje inspelning sattes mobilen i flygplansläge för att undvika att bli störda eller avbrutna under intervjuerna. Innan varje intervju startade frågades respondenterna om det var okej att starta intervjun och därmed inspelningen på telefon för att vara säkra på att de var beredda. Under intervjun användes intervjuguiden (bilaga 4) men följdfrågor ställdes också ibland. Följdfrågor ställdes i förhoppning att respondenterna skulle utveckla sina svar och ibland för att jag ville försäkra mig om att jag förstätt det de sa rätt. Vissa följdfrågor var liknande till alla och vissa var olika. Exempel på en följdfråga som var liknande till alla: när anser du att barn får inflytande? och några olika följdfrågor: vad menar du, kan du ge något exempel? och: är det nåt som ni använder sen liksom tar vara på det? Medvetet delades inte intervjuguiden ut till någon av respondenterna innan intervjuerna då jag ville ha spontana svar när de hörde frågorna. Intervjuerna tog mellan 20 och 40 minuter. Efter att de fyra första intervjuerna hade genomförts så transkriberades två av dem samma dag, de andra två transkriberades två dagar senare. Den femte intervjun transkriberades samma dag som den genomfördes. Efter att intervjuerna hade genomförts så fördes intervjufilerna in på ett lösenordskyddat USB-minne för att kunna tas bort från mobiltelefonen för att säkra att ingen obehörig kunde komma åt det på mobilen.

Bearbetning och analys

Alla intervjuer transkriberades var för sig, respondenterna skrevs vid transkriberingen med fiktiva namn för att redan där vara anonyma och jag skrev ned ordagrant det respondenten sa. Ljud som skratt, ändring av röst eller kroppsspråk har utelämnats då jag var ute efter det respondenterna sa. Efter att transkriberingen var avklarad skrev jag ut texterna och började läsa igenom varje text flera gånger för att börja med analysen. Studiens syfte och frågeställningar fanns hela tiden med i tanken när texterna lästes igenom för att stryka under det som ansågs vara relevant för studiens syfte och som gav svar på frågeställningarna. Fortsättningsvis under analysarbetet användes överstrykningspennor för att hitta gemensamma teman utifrån respondenternas svar. Utifrån det analyserade materialet formulerades sedan en löpande text med det resultat jag fått fram i studien där också citat från intervjuerna förekommer. Utifrån det transkriberade materialet användes endast sådant som ansågs vara relevant för syftet och frågeställningarna. Detta resulterade i att det finns transkriberat material som inte har blivit använt i studien då det inte ansågs vara relevant för studien.

Tillförlitlighet, reliabilitet och validitet

Patel och Davidson (2003) nämner att det kan vara svårt att hitta klara regler, procedurer eller regler för att åstadkomma god kvalitet i kvalitativa studier. Anledningen till detta menar de är för att kvalitativa studier ofta görs på olika sätt. De menar att varje kvalitativ studie på något sätt är unik och därför är det viktigt att forskaren redogör för forskningens förlopp. Det anses vara viktigt för att de som läser resultaten själva kan grunda sig en egen uppfattning om forskarens val. Om det är något som finns med i studien för att forskaren har haft det i tanken kan det stärka validiteten i en kvalitativ studie (Patel & Davidson, 2003). För att stärka validiteten har jag i arbetet försökt öppet beskriva hur jag gått tillväga genom alla delar i studien. Validiteten handlar enligt Johansson och Svedner (2010) om att fråga sig om resultaten i studien ger svar på de man tänkte sig undersöka. Forskaren måste även fråga sig själv om studien verkligen undersöker det som är relevant för studiens syfte och frågeställningar (Bjereld, Demker & Hinnfors, 2009). Jag anser att genom användningen av min intervjuguide som var utformad efter mitt syfte och mina frågeställningar så har jag stärkt studiens validitet. Bryman (2011) nämner att det handlar om hur allmänna slutsatser kan dras av studiens resultat. Resultatet som framkommer i denna studie kan inte dra allmänna slutsatser utan gäller för denna studie.

Utifrån vad Bryman (2011) nämner om tillförlitlighet så anser jag att genom att valet av endast förskollärare ligger till grund för denna studie så stärker det tillförlitligheten då förskollärare har ett ansvar för barns inflytande. Samtidigt som det i många förskolor finns förskollärare. Enligt Patel och Davidson (2003) handlar reliabilitet om tillförlitlighet, hur tillförlitlig studien kan vara. Johansson och Svedner (2010) pratar om noggrannhet kopplat till reliabilitet. De pratar om att det är viktigt att tänka på om det insamlade materialet samlades in på samma sätt eller om genomförandet av intervjuer har sett olika ut. Det är också viktigt att fråga sig om intervjufrågorna är formulerade väl, om någon fråga missförstods eller saknas samt om de täcker frågeställningarnas viktiga aspekter. Bjereld, Demker och Hinnfors (2009) skriver om att reliabilitet handlar om hur det mäts. Ett problem som kan uppstå vid användning av intervju som metod är att respondenterna kan ge olika svar. Detta menar de är beroende på vem som intervjuar då personkemin kan ha betydelse för vilket svar respondenten ger. Jag anser att reliabiliteten i min studie är relativt hög då jag anser att min

intervjuguide var väl formulerad, inga frågor missförstods och den har gett mig svar på mina frågeställningar. Intervjuguiden var utformad utifrån mitt syfte och mina frågeställningar och den användes som grund vid alla fem intervjuerna vilket innebär att alla intervjuer bestod av samma upplägg. Dock ställdes ibland följdfrågor och det skulle kunna minska reliabiliteten eftersom någon annan forskare kanske inte hade ställt samma följdfrågor och därmed inte fått samma resultat. Jag har också genomfört intervjuerna på nästintill lika sätt varje gång, den stora skillnaden var att rummen där intervjuerna genomfördes har varit olika då jag genomförde min studie på två olika förskolor. Då intervjuerna är inspelade från genomförandet av intervjuerna så ökar noggrannheten eftersom det kan lyssnas på flera gånger om det behövs.

Etiska ställningstaganden

När det gäller svensk forskning så finns det några etiska ställningstaganden att förhålla sig till (Bryman, 2011). Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Här nedan beskrivs vad de olika kraven innebär utifrån vad Vetenskapsrådet säger samt hur jag förhållit mig till dessa i min studie.

När det gäller informationskravet så ska forskaren informera deltagarna vad syftet med studien är, att det är frivilligt att delta och hur det kommer gå till om de väljer att delta (Vetenskapsrådet, 2011). Enligt mig är kravet uppfyllt i denna studie genom att förskolechefen först informerades om mitt arbete (se bilaga 1) och sedan att förskollärarna tog del av informationen (se bilaga 2).

Samtyckeskravet innebär att deltagaren godkänner att han eller hon vill delta men också att deltagaren då bekräftar att han eller hon fått information om att medverkan när som helst kan avbrytas (Vetenskapsrådet, 2011). Detta krav är enligt mig uppfyllt i denna studie genom att förskollärarna fick läsa informationsbrevet (se bilaga 2) och samtyckesblanketten (se bilaga 3) vid mitt första besök och att jag upprepade det som stod i de olika delarna vid intervjutillfället samt att de då fick skriva under samtyckesblanketten.

Konfidentialitetskravet innebär att som forskare ska han eller hon se till så att obehöriga inte kan ta del av information som framkommit under forskningen (Vetenskapsrådet, 2011). Då all insamlad data har sparats på ett USB-minne med lösenord och att jag från början av transkriberingen av intervjuerna har haft fiktiva namn på deltagarna är kravet enligt mig uppfyllt.

Innebörden av nyttjandekravet kan beskrivas så att det insamlade materialet endast får användas till ändamålet för forskningen (Vetenskapsrådet, 2011). Genom informationsbrevet till förskollärarna har de informerats om att det insamlade materialet kommer att förstöras direkt arbetet är godkänt från Karlstad universitet. Förskollärarna godkände att det insamlade materialet används i mitt arbete genom samtyckesblanketten (se bilaga 3). Enligt mig är därför är kravet uppfyllt.

Resultat och analys

I den här delen kommer studiens resultat att presenteras. Citat från intervjuerna förekommer, de redovisas i kursivstil och i blockcitat för att göra texten mer lättläst. I analysen av arbetet har det framkommit olika teman utifrån studiens frågeställningar. Dessa teman är: hur barns inflytande tar sig uttryck och möjligheter och svårigheter i arbetet med barns inflytande. Under dessa teman har jag sedan valt att dela upp resultatet under rubriker för att tydliggöra resultatet.

Hur barns inflytande tar sig uttryck i förskolan

Här presenteras resultatet för frågeställning 1: Hur kan barns inflytande ta sig uttryck i förskolan enligt förskollärarna?

Förskollärares syn på innebörden av barns inflytande

Alla fem förskollärarna pratar om att bestämma i samband med barns inflytande, att barnen får vara med och bestämma saker i verksamheten. Förskollärare D nämner barns inflytande som något roligt att arbeta med och att det är viktigt att diskutera om det. Vidare säger hen att barnen ska vara med och bestämma i den mån det går, det kan vara att barnen enskilt får bestämma eller att man tillsammans bestämmer något. Hen nämner också att inflytande handlar om att barnen får komma med förslag, idéer och välja. Vid planering läggs en grund för vad som ska hända i verksamheten men att barnen sen får vara med och påverka. Vidare säger Förskollärare D:

De får ju vara med och bestämma, det gör de ju väldigt mycket. Jag tror de gör det rätt, alltså mer än vad man tror och som man tänker på.

Förskollärare B berättar att det är roligt att arbeta med barns inflytande. Vidare berättar hen att barnen får bestämma helt själva vad de vill ta för mat av det som ställs fram i karotter på bordet. Matsituationen ser hen som en bra samtalsituation där hen brukar prata med barnen om vad de tycker är roligt på förskolan, vad de skulle vilja ha för material eller vad de vill göra. Förskolläraren uttrycker:

Barns inflytande det är att man försöker säga ja så ofta som möjligt.

Vidare pratar hen om att barns inflytande också handlar om att följa barnen, att lyssna på vad de har för önskemål och önskemål försöker de sedan förverkliga i verksamheten. Önskemål är något de brukar diskutera under planeringen. Förskollärare E nämner att hen tycker att barns inflytande kan vara svårt att arbeta med men väldigt viktigt. Förskolläraren pratar om bestämmande och inflytande på det vis att hen menar att genom att barn förstår att bestämmande är givande och tagande, att ibland bestämmer barnet själv och ibland bestämmer en kompis. Då menar hen att barnen kan ha reellt inflytande på riktigt. Förskollärare E uttrycker också att barns inflytande handlar om:

Att de utifrån, alltså sin egen förmåga och sina egna erfarenheter har möjlighet att påverka sin vardag och det som händer runt omkring dem.

För att få syn på vad barn är intresserade av så berättar hen att när de är ute eller inne så försöker de se vad det är som fångar barnen för att sedan bygga vidare på det. Förskolläraren

pratar om att det är viktigt att ge barnen inflytande direkt när de kommer på morgonen, att man är lyhörd för hur barnet vill ha det. En del barn menar hen vill vara själv ute i hallen med föräldrarna, en del vill att personalen kommer ut på en gång och en del vill gå in själva. Det är också något som förändras genom att barnen växer, så hen säger att det är viktigt som personal att vara lyhörd för det också. Förskolläraren menar att inflytandet direkt på morgonen är jätteviktigt för barnen just för att starten på dagen betyder mycket för hur resten av dagen blir.

Förskollärare C säger att barns inflytande är väldigt viktigt att arbeta med men att det ibland i vissa situationer kan kännas svårt. Vidare säger hen att barnen ska kunna bestämma över hur de vill spendera sina dagar. Förskolläraren säger också att barns inflytande går in i väldigt mycket i verksamhetens arbete utan att man ens tänker på att de har väldigt stort inflytande över sin vardag. Samtidigt säger hen att barns inflytande inte bara handlar om att de ska få vara med och bestämma utan att det handlar om att deras röster ska göra sig hörda, deras åsikter, intressen och tyckande ska uppmärksammas. Förskollärare C berättar om att de skriver dagbok tillsammans med barnen på avdelningen där hen arbetar, de diskuterar saker och där barnen får berätta om de tyckt någonting varit kul, bra, tråkigt eller jobbigt. Det pratas om känslor, upplevelser och tankar som barnen har. Att skriva dagbok ser hen som ett bra verktyg för att få veta hur barnen tycker och tänker för att underlätta för barnen att få mer inflytande. Barns inflytande är något som finns med vid planering av verksamheten då de försöker ta vara på barnens intressen, förskolläraren nämner att de strävar efter att utgå från barnens perspektiv när de planerar.

Förskollärare A uttrycker att barns inflytande är jätteroligt att arbeta med. Fortsättningsvis pratar hen om att barns inflytande handlar om att barnen själva med hjälp av personalen ska komma på vad de vill göra, hur de vill göra och hur de ska komma fram till saker. Hen menar att det är viktigt att hjälpa barnet komma fram till resultatet men det viktigaste är att komma ihåg att barnen själva ska göra det, med hjälp av personalen som en styrande hand. Oftast är verksamheten planerad efter vad barnen vill göra. Ord som förskolläraren också använder när hen pratar om barns inflytande är att de får välja och att ta beslut. Hen nämner också att barn får inflytande mycket tidigt, gällande ålder, eftersom om de inte har verbalt språk så har de kroppsspråket.

Tre förskollärare anser att det är i leken barnen har mest inflytande. Förskollärare A pratar om att barnen också får vara med när nya leksaker ska beställas. Förskollärare E menar att det är där barnen själva kan styra väldigt mycket men samtidigt ska hänsyn tas gentemot kompisar. Förskollärare C säger att i leken har barnen det största inflytandet, där har de kontrollen i leken och hen nämner att det är där det verkligen är på deras villkor. Samtidigt som leken är där barnen har mest inflytande så menar förskolläraren att det är viktigt som personal att ha koll på leken, för även i leken ska det finnas möjlighet för alla att få inflytande. En person kan inte bestämma allt menar hen.

Alla fem förskollärarna anser att vissa barn får mer inflytande än andra barn. Alla är medvetna om det och försöker på olika sätt se till så att alla får inflytande. Förskollärare C berättar att det är något de försöker arbeta med när dagboken ska skrivas, att alla ska få göra sin röst hörd. Samtidigt påpekar hen att om barn inte vill så behöver de inte, det är deras fria vilja men huvudsaken är att personalen erbjuder alla chansen. Förskollärare A menar att det är verbalt starka barn som får mest inflytande och det är något de arbetar med genom att vid planering diskutera för att vara medveten om vilka som får mer eller mindre. Observation är också ett alternativ för att få syn på det berättar förskolläraren. Förskollärare B pratar om att alla barn

har olika personligheter och att det finns tysta barn som inte tar för sig så mycket. Även hen berättar att vid planering pratar de om detta, att vissa barn får mer eller mindre inflytande och att man då i arbetslaget diskuterar om man har sett samma. Förskollärare E upplever det så att på avdelningen där hen arbetar är det de barn som har språket som har större möjligheter att påverka. Förskolläraren menar att det är så att den som kan prata för sig den gör det också. Att de är medvetna om det ser hen som en bra början för att ta tag i det. Förskollärare D menar att det finns en del barn som tar för sig mer än andra så som personal måste man komma ihåg de som inte är lika framåt. Hen menar att man måste fråga dem och bjuda in de som inte tar så stor plats. Det kan vara så att barnen vill vara på sidan om och då måste de få vara det för hen menar att det kan vara så att helt plötsligt vill barnet vara med. Vidare menar förskolläraren att det tar tid ibland för barn att vilja vara med och att det beror på att alla är olika.

Inflytande i styrda aktiviteter

Tre av förskollärarna pratar om styrda och planerade aktiviteter där barn också ges inflytande. Förskollärare D berättar att om de ska göra någon speciell aktivitet brukar de fråga barnen hur de tycker att de ska göra och då tillsammans får bestämma. Det kan också vara så att de ska gå ut och att de då frågar barnen vad de tycker att de ska göra och då kan barnen få vara med och bestämma om de vill gå till något speciellt ställe som de sedan går till. Förskolläraren nämner också att efter lunch brukar de berätta för barnen att det ska vara en lugn aktivitet för att några barn ska sova, men att barnen då får bestämma vad för lugn aktivitet de vill göra. Förskollärare C pratar om att ibland kan det bli så att det är mer styrt, att barnen ges alternativ men att barnen då tar slutgiltiga beslutet själv. Vidare pratar förskolläraren om det är så att de gör en bestämd aktivitet som till exempel att rita, då är barnen ändå med och påverkar. Uppstår det något problem till exempel då är barnen med och löser det tillsammans, att personalen då frågar vad barnen tycker och hur de ska lösa problemet. Förskollärare A berättar att vid påskpyssel och julpyssel kan det vara planerat efter barnens ålder ibland men samtidigt är det ingenting som barnen är tvingade att göra och barnen får göra precis som de vill utifrån materialet som finns.

Barns initiativ

Alla fem förskollärarna pratar om att barn ibland tar egna initiativ för att få inflytande. Förskollärare B menar att de yngre barnen oftast skriker för att få sin vilja igenom medan de äldre barnen pratar. Förskollärare E menar att barnen ibland uttrycker önskemål att de vill göra något och då försöker personalen utifrån sina förutsättningar göra det som barnen vill. Förskolläraren menar också att barn kan ta egna initiativ vid till exempel påklädningsituationer. Det kan vara så att barnet vill få inflytande genom att säga att de inte vill ha vantar på sig, även fast förskolläraren vet att det är jättekallt ute och barnet egentligen behöver vantar så låter hen barnet gå ut utan vantar då hen vet att barnet kan förmedla sig så pass bra om det fryser och behöver sätta på sig vantar en stund senare. Samtidigt som förskolläraren då säger att om barnet hade varit yngre då hade hen kanske sagt till att barnet skulle ha vantar på sig och att det inte var något att diskutera för hen vet att barnet då kunde ha förfrysit sina händer. Förskollärare D berättar att barn kommer med egna idéer och att man då får ta vara på dem, fortsättningsvis uttrycker hen:

Den gruppen vi har nu de är väldigt inriktade på att räkna, allting räknar vi. Bland annat när vi har samling så brukar vi se hur många som är här och hur många som är hemma. Ibland tänker man äsch jag

hoppas det men nej, då blir man påmind. Varje dag ska det räknas barn sådär, det är jätteviktigt.

Vidare berättar förskolläraren att barnen frågar om de får vara med och duka, skära frukt eller dela ut frukt. Enligt Förskollärare C är barnen duktiga på att visa vad de vill, de uttrycker sina tankar, åsikter och funderingar vilket leder till diskussioner mellan barn och barn men också mellan barn och personal. Även hen tar upp ett exempel i en påklädningssituation om barnen vill gå ut utan vantar, att de får det men sedan kommer de på att det var kanske lite för kallt. Förskollärare A menar att barn säger till när de vill göra saker eller när de inte vill göra något. Det kan även vara så att barn säger att någonting blev fel, att de måste göra på ett annat sätt. Hen säger att barnen påpekar ibland att bara för man är vuxen så är man inte alltid bäst och hen säger att det ska man lyssna på. Förskolläraren menar att barn som inte har det verbala språket, de visar med kroppsspråket. Barn kan också ifrågasätta saker, de kan fråga vad de har för alternativ om det är något de inte vill göra till exempel. Hen nämner också att barn tar initiativ till inflytande när de börjar hitta olika strategier, för enligt förskolläraren har barnen många strategier.

Möjligheter och svårigheter i arbetet med barns inflytande

Här presenteras resultatet för frågeställning 2: Vilka möjligheter och/eller svårigheter anser förskollärarna finns i arbetet med barns inflytande?

Möjligheter

Förskollärare B menar att det är A och O att material är i barnens höjd och likaså utomhus är det viktigt att de har tillgång till leksaker. Att leksaker och böcker idag är i barnens höjd ser även Förskollärare A som en möjlighet. Vidare pratar hen om att det är något som har utvecklats genom åren då man förr hämtade och plockade ner saker till barnen. Förskolläraren har arbetat en längre tid som förskollärare och därför har sett utvecklingen.

När barngruppen är mindre menar Förskollärare A att det ger en möjlighet att arbeta med barns inflytande. Förskolläraren säger att det blir lättare att nå alla barn och stärka deras självförtroende då hen menar att för att ta vissa beslut så måste man ha ett bra självförtroende.

Att förskollärarna ser sig själva som en möjlighet nämner tre förskollärare. Förskollärare C uttrycker:

För som sagt det är ju för deras skull vi är här och för deras inflytande. Om de inte har något inflytande över sin vardag så faller ju hela verksamheten, så det är ju bland det viktigaste som vi har att jobba med.

Vidare menar hen också att om man har i bakhuvudet att hela tiden ta till vara barns tankar, åsikter och funderingar så finns det i de flesta situationer under dagen möjlighet att ge dem inflytande. Förskollärare E menar att det är viktigt att lära sig att ge saker och ting tid, att inte stressa för att bli klara. Vidare uttrycker hen:

Att man är trygg i att saker kanske inte blir som man tänkt sig utan det går åt ett helt annat håll. Då tror jag att barnen kan få mer inflytande över sin vardag.

Förskolläraren pratar om att i arbetslaget pratar de mycket om att förskoletiden ska vara en bra tid, barnen ska tycka om att gå i förskolan och då är det viktigt att barnen får känna att det de gör är meningsfullt samt att de får göra saker de själva tycker om. Förskollärare E nämner också att arbetslaget försöker läsa av barnen och sedan göra det som de tror att de vill göra, samtidigt påpekar hen att det inte är säkert att de i arbetslaget tror rätt. Förskollärare B ser också sig själv som en möjlighet att barnen ska få inflytande. Hen menar att om hen följer barnet för att se vad han eller hon ska göra och det visar sig att barnet vill rita och då plockar fram saker, då ser hen sig själv som en möjlighet till inflytande om det är något som barnet behöver hjälp med. Ett exempel förskolläraren tar upp är att hen kan föreslå och visa att det finns andra färger att måla med som kanske inte stod framme från början. Vidare uttrycker Förskollärare B:

Man lär sig mer under en period när man får ägna sig åt det som man vill göra och vi är ju till för att ge barnen de möjligheterna.

Förskollärare D och Förskollärare B nämner båda två att det är en möjlighet när frukt serveras där barnen är, så det inte behövs avbrytas hela tiden. Det är också något som görs på deras avdelningar, att frukt serveras där barnen är för att då inte ta inflytandet ifrån barnen.

Vidare pratar Förskollärare D om att barnen själva är en möjlighet då de ser saker på andra sätt, de krånglar inte till det utan har alltid en lösning. Förskolläraren nämner också att man kan fråga dem om saker för de kommer på sådant som man själv aldrig tänkt på. Även Förskollärare C pratar om att barn ser saker på andra sätt eftersom de har ett annat perspektiv än vad vuxna har. Hen nämner pedagogisk dokumentation som en möjlighet när det gäller arbetet med barns inflytande. Vidare menar förskolläraren att genom pedagogisk dokumentation kan barn själva få fotografera vad de gör och sedan berätta vad de gör vilket skulle kunna ge personalen en helt annan bild. Då kan en bild av vad barnen själva verkligen tycker är kul och intressant bli synligt för personalen.

Svårigheter

Alla fem förskollärare anser att stora barngrupper är en svårighet i arbetet med barns inflytande. Där också tre i samband med detta nämner låg personaltäthet. Förskollärare D och Förskollärare E menar att det leder till att barnens inflytande ofta minskar för att det är lätt att man som förskollärare styr upp verksamheten. Vidare säger Förskollärare E att det gör att det blir mer press på alla och ofta kan fokus hamna på barns behov vilket då leder till att det kan bli löpande band principen. Utifrån erfarenheter av arbete på en avdelning med ålder 1-6 pratar Förskollärare B också om barnens behov och då relaterat till de allra yngsta i förskolan då hen menar att när det är många av de allra yngsta på en avdelning, så kommer de äldre barnen i kläm. Eftersom personalen ibland har mycket fokus på de yngsta barnen då det innebär mycket praktiskt att sköta dem.

Förskollärare D ser också att svårigheter framkommer när de har tider att passa eller bara att det ska ske ett aktivitetsbyte. Förskolläraren menar att avbrott i det som barnen gör försvårar chansen för barn att få inflytande. Förskollärare B och Förskollärare A ser vissa rutiner som svårighet då det blir ett avbrott för barnen. Förskollärare B uttrycker:

Vi har ju vissa rutiner som vi måste hålla oss till, men de lär sig ganska snart när det är frukost och lunch och mellanmål. Men det är ju just frukost och lunch är ju avbrott för dem, som vi inte kommer ifrån.

Förskollärare A säger att det är också något de måste ha för att verksamheten ska rulla. Både Förskollärare B och Förskollärare A ser också att ekonomin kan vara en svårighet och Förskollärare A menar att många gånger när barnen kommer med önskemål så har de inte gått att genomföra på grund av att det inte har funnits pengar till att handla det.

Efter erfarenhet av arbete på en avdelning där det är många asylsökande barn som inte har det svenska språket pratar Förskollärare E om en annan svårighet. När man inte har något gemensamt språk ser förskolläraren som en svårighet då hen menar att om alla barnen hade ett gemensamt språk så skulle de lättare kunna uttrycka sig så att de vuxna förstår vad de vill och hur de vill ha det.

Förskollärare C ser tiden som en svårighet, att det ibland inte finns tid till att ta in barns intryck och till pedagogisk dokumentation. Hen tänker också på det enskilda inflytandet och menar då att det är en svårighet för det är ganska svårt att ha en konversation bara pedagog och barn. När det är många barn tycker förskolläraren att det kan vara svårt med individ respektive grupp, att man ska se till gruppen i sig men samtidigt se till varje individ för hen menar att om alla barn skulle få som de vill så är det svårt att få till en fungerande verksamhet.

Förskollärare A ser att det kan finnas en svårighet om inte arbetslaget är överrens och har en samsyn. Förskolläraren menar att det blir svårt om inte alla i arbetslaget är med på tåget för barnen vet vem som är med och vem som inte är med och utnyttjar det. Vidare nämner hen att vårdnadshavare ibland kan kännas uppfattas som en svårighet. Förskolläraren menar att vårdnadshavare ibland kan ha åsikter om något och samtidigt har barnen ett behov vilket kan göra att hen känner sig kluven gentemot vårdnadshavaren.

Sammanfattning

Här presenteras en sammanfattning av studiens resultat utifrån syftet och frågeställningarna. En beskrivning av resultat som tolkats utifrån studiens teoretiska utgångspunkter beskrivs även här.

Hur kan barns inflytande ta sig uttryck i förskolan enligt förskollärarna?

Det framgår i resultatet att barns inflytande kan ta sig uttryck i förskolan på många olika sätt. De olika förskollärarna beskriver utifrån sina erfarenheter och tankar barns inflytande på många olika sätt. Det kan vara att barnen får vara med och bestämma, välja, önska och påverka. Men också att barns röster ska göra sig hörda samt att barnens åsikter, intressen och tyckande ska uppmärksammas. Det kan vara att barnen själva får bestämma vad de vill ta för mat, att de får uttrycka vad de tycker och att det är något personalen lyssnar på. Inflytandet från första stunden på morgonen när barnen kommer uttrycks också. Inflytande beskrivs av förskollärarna som att det ofta finns med i verksamheten mer än vad man tror. Planering av verksamheten innehåller ofta barns inflytande på något sätt genom att till exempel önskningar och intressen tas till vara. Leken är där några av förskollärarna anser att barn får möjlighet till mest inflytande. Vidare menar alla fem förskollärare att det är så att en del barn får mer inflytande än andra men att det är något som alla arbetar med för att förändra.

Inflytande kan också ta sig uttryck i styrda och planerade aktiviteter menar några av förskollärarna. Det kan vara att det är planerat att de ska gå ut eller måla till exempel men att

barnen får vara med och påverka därefter. Om barnen vill gå till något speciellt ställe så kan det vara något man också gör.

Barns inflytande kan också ta sig uttryck i förskolan genom att barnen själva tar initiativ menar alla fem förskollärarna. Det kan ske genom att barnen kommer med egna idéer, ifrågasätter, skriker, pratar, diskuterar eller uttrycker önskemål och därefter får inflytande. De barn som än inte har det verbala språket visar med kroppsspråket. Det handlar om att barnen hittar olika strategier menar en förskollärare.

Utifrån studiens teoretiska utgångspunkter, i detta fall, begreppen barns inflytande, barns perspektiv och barnperspektiv, så har resultatet av frågeställningen tolkats. Barns inflytande har tolkats utifrån Arnérs (2009), Johannesen och Sandviks (2009), Ribaeus (2014) och Westlunds (2011) definitioner av begreppet. Barns perspektiv har tolkats utifrån Arnérs (2009) och Svennings (2011) definitioner av begreppet. Barnperspektiv har tolkats utifrån Arnérs (2009), Svennings (2011) och Halldéns (2003) definitioner av begreppet. Här nedan beskrivs vad som framkommit genom att resultaten tolkades med hjälp av studiens teoretiska utgångspunkter.

Resultatet visar att barn får inflytande i förskolan men det sker på olika sätt och olika mycket. Resultatet visar på att barn får inflytande genom till exempel att förskollärarna säger sig lyssna på barnen, barnen får enligt förskollärarna vara med och ta beslut och de får vara med och diskutera om saker som rör verksamheten. Förskollärarna använder sitt barnperspektiv i arbetet med barns inflytande, de försöker hela tiden se till barnets bästa och vad det är barnen vill. De försöker också närma sig barns perspektiv så mycket som möjligt.

Utifrån studiens teoretiska utgångspunkter, i detta fall, det sociokulturella perspektivet och begreppen interaktion och närmaste utvecklingszonen, så har resultatet av frågeställningen tolkats. Sociokulturella perspektivet har tolkats utifrån Säljös (2000) och Strandbergs (2006) definitioner av begreppet. Interaktion har tolkats utifrån Strandbergs (2006) och Säljös (2000) definitioner av begreppet. Närmaste utvecklingszonen har tolkats utifrån Askland & Sataøens (2003) och Säljös (2000) definitioner av vad det begreppet innebär. Här nedan beskrivs vad som framkommit genom att resultaten tolkades med hjälp av studiens teoretiska utgångspunkter.

Resultatet visar att interaktion sker på olika sätt, samtal, diskussioner och samspel. Genom interaktionen får förskollärarna syn på barnens intressen, åsikter, tankar och funderingar. Hos barn som ännu inte har det verbala språket kan ändå interaktion ske med någon vuxen. Interaktionen leder även till att förskollärarna har koll på var barnen ligger i sin närmaste utvecklingszon och därefter kan hjälpa barnen. Det visar sig även att det kan spela roll var barnet ligger i sin närmaste utvecklingszon om barnet ska få inflytande eller inte. Om barnet vill ha inflytande över något kan det spela roll att förskolläraren vet var barnet ligger i närmaste utvecklingszonen för att barnet ska få inflytande, vilket därefter också kan leda till ett lärande. Det kan också bli så att barnet inte får inflytande för att förskolläraren vet var barnet ligger i närmaste utvecklingszonen och inte anser att barnet klarar det som det vill ha inflytande över.

Vilka möjligheter och/eller svårigheter anser förskollärarna finns i arbetet med barns inflytande?

Resultatet visar att det finns en del möjligheter och svårigheter. Förskollärarna beskriver utifrån sina erfarenheter och tankar vad de anser är möjligheter och svårigheter när det gäller arbetet med barns inflytande.

Möjligheter kan vara att material finns i barnhöjd, att barngruppen är mindre och förskollärarna. Att frukten serveras där barnen leker ses som en möjlighet för att inte behöva avbryta barnen. Barnen ses som en möjlighet då en förskollärare menar att de ser saker på andra sätt. Användning av pedagogisk dokumentation anses också vara en möjlighet för att synliggöra vad det verkligen är barnen tycker är kul eller intressant.

Svårigheter som framkommer i resultatet är stora barngrupper och låg personaltäthet. Tid ses också som en svårighet och då både när det gäller tider att passa men också att ha tid till att ta in barns intryck och till pedagogisk dokumentation. Att behöva avbryta barnen för att göra någonting annat som andra aktiviteter eller för rutinsituationer ses också som svårighet. När barn och vuxna inte har något gemensamt språk nämner en förskollärare som en svårighet. Det nämns också att arbetslag som inte kommer överrens och vårdnadshavare kan ses som en svårighet.

Utifrån studiens teoretiska utgångspunkter, i detta fall, begreppen barns inflytande, barns perspektiv och barnperspektiv, så har resultatet av frågeställningen tolkats. Barns inflytande har tolkats utifrån Arnérs (2009), Johannesen och Sandviks (2009), Ribaeus (2014) och Westlunds (2011) definitioner av begreppet. Barns perspektiv har tolkats utifrån Arnérs (2009) och Svennings (2011) definitioner av begreppet. Barnperspektiv har tolkats utifrån Arnérs (2009), Svennings (2011) och Halldéns (2003) definitioner av begreppet. Här nedan beskrivs vad som framkommit genom att resultaten tolkades med hjälp av studiens teoretiska utgångspunkter.

Resultatet visar att förskollärarna visar en medvetenhet när det gäller att genom att använda barnperspektivet så gör man det man tror barnen vill eller är bäst för barnen men att det inte är säkert det barnen vill. De visar medvetenhet i att barn och vuxna har olika perspektiv och att barnen därför ses som en möjlighet. Genom att närma sig barns perspektiv kan de få syn på barnens intressen, upplevelser och erfarenheter samt få en annan bild av saker och ting. Förskollärarna arbetar för att barnen ska få inflytande, barnen ska respekteras och de försöker skapa möjligheter för det genom att till exempel låta barnen äta frukt där de är och då respekteras barnen genom att de får fortsätta med det de gör vid tillfället.

Utifrån studiens teoretiska utgångspunkter, i detta fall, det sociokulturella perspektivet och begreppen interaktion och närmaste utvecklingszonen, så har resultatet av frågeställningen tolkats. Sociokulturella perspektivet har tolkats utifrån Säljös (2000) och Strandbergs (2006) definitioner av begreppet. Interaktion har tolkats utifrån Strandbergs (2006) och Säljös (2000) definitioner av begreppet. Närmaste utvecklingszonen har tolkats utifrån Askland & Sataøens (2003) och Säljös (2000) definitioner av vad det begreppet innebär. Här nedan beskrivs vad som framkommit genom att resultaten tolkades med hjälp av studiens teoretiska utgångspunkter.

Resultatet kan ses som så att möjligheterna som förskollärarna nämner ökar barnens chanser för att få inflytande. Möjligheterna kan skapa interaktion och genom att förskollärarna ser sig själv som viktiga skapar det möjlighet för att barnen ska utvecklas i sin närmaste

utvecklingszon där då förskollärarna kan vara till hjälp. Svårigheterna däremot försvårar barnens chanser till inflytande. Interaktion kan utebli på det sätt som det behövs för att barn ska få inflytande och lärande och därmed kommer barnens närmaste utvecklingszon i kläm. När interaktion inte sker kan det bli så att förskollärarna inte vet var barnen ligger i närmaste utvecklingszonen och därmed inte kan ge barnen inflytande eller hjälpa barnet vidare i utvecklingen.

Diskussion

I denna del kommer först en metoddiskussion att föras om användningen av den metod som valdes samt hur studien har gått att genomföra. Sedan förs en resultatdiskussion utifrån tidigare forskning där jag även drar mina slutsatser av studien. Avslutningsvis i denna del kommer även fortsatt forskning inom området att lyftas.

Metoddiskussion

Enligt min syn på det hela är det svårt att få ihop en perfekt studie eftersom det alltid finns någonting som skulle ha kunnat göras bättre. Genom valet av semistrukturerade intervjuer anser jag att den metoden har gett svar på studiens syfte och frågeställningar. Eftersom jag ville åt förskollärarnas erfarenheter och tankar anser jag att denna metod har varit den rätta.

Att genomföra en provintervju innan intervjuerna förespråkas av Bryman (2011) och Lantz (2007). Genom provintervjun påverkades min intervjuförmåga positivt då jag fick erfarenhet av att intervjua, det fick mig att inse saker att tänka på. Till exempel att verkligen lyssna in respondenternas svar, för att undvika att avbryta och prata i munnen. Utifrån provintervjun formulerades intervjuguiden om lite för att undvika att frågor skulle missförstås. Vid formuleringen av intervjuguiden försökte jag formulera så öppna frågor det bara gick, för att inte ge någon förutfattad mening i frågan som därmed hade kunnat påverka svaren. Provintervjun visade också hur lång tid en intervju kan tänkas ta. Tiden som var avsatt till varje intervju i denna studie som var max 45 minuter fungerade bra. Det var vid en intervju som tog 40 minuter jag kunde känna mig lite stressad men det fungerade och jag behövde aldrig snabba på intervjun vilket känns positivt. Att sätta en tid för hur lång tid en intervju kommer ta har känts svårt vilket även upplyses av Lantz (2007). Efter intervjuerna var klara märktes just det att tiden kan vara svår att sätta eftersom det är omöjligt att veta innan hur mycket varje respondent ska svara på varje fråga. Hur lång en intervju tar kan variera väldigt mycket och det är också något som visades i denna studie.

I förberedelserna insåg jag att brister i studien kan uppstå genom att jag inte kan förutse alla de följdfrågor som kan bli aktuella att ställa. Det visade sig också att så blev fallet. När intervjuerna pågick fanns ibland en svårighet att komma på och ställa de rätta följdfrågorna. Under analysen av arbetet kom ibland frågor upp som hade varit bra som följdfrågor under intervjutillfället. Till exempel alla dessa svårigheter som förskollärarna pratar om. Detta hade jag gärna undersökt mer och då till exempel om de svårigheter de inte kan påverka själva enligt mig, följdfrågor om vilket stöd de får från sin chef för att underlätta arbetet med barns inflytande. Eller till exempel hur de själva arbetade för att minska svårigheterna. Utifrån detta hade jag valt att, om studien skulle göras om, genomföra intervjuer där förskollärare fortfarande fick svara så öppet det går men däremot skulle jag då valt att boka följdintervjuer. På det sättet skulle det då vara lättare att få svar på frågor som dykt upp under analysarbetet vilket hade kunna leda till ännu mer fördjupning i svaren.

När det gäller urval av förskolor och förskollärare, att några arbetar på samma förskola men olika avdelningar och två arbetar på samma avdelning, så anser jag att det inte syns i resultatet. Självklart kunde det ha blivit så att resultatet hade varit väldigt lika mellan de som arbetade på samma förskola och samma avdelning men jag anser som sagt inte att det blev det. Det kan bero på att förskollärarna har olika syn på vad barns inflytande är och olika erfarenheter i arbete med barns inflytande. Nu i efterhand har ändå tankarna på mitt urval funnits en del och att det hade varit intressant om intervjuerna hade varit med förskollärare

från fem olika förskolor. Ännu mer intressant hade det varit om dessa förskolor låg i olika kommuner eller i en kommun där jag inte hade någon anknytning till sedan tidigare. Min tolkning angående detta är att det skulle vara större chans då att inte få lika resultat, men samtidigt är det inget man helt säkert kan säga. Det skulle vara väldigt liten chans att förskollärarna på något sätt påverkat varandra i sådant fall. Jag anser att det skulle kunna leda till en ännu bredare bild av förskollärares erfarenheter av och tankar om implementeringen av barns inflytande i förskolan. Utifrån det Lantz (2007) nämner om att vi alla är olika och därmed olika känsliga för saker så kändes det nu i efterhand bra att förskollärarna kom med förslag om vilket rum som skulle passa bäst för intervjun. För gällande det positiva och tryggheten ser jag det som positivt att använda rum på förskolorna som förskollärarna känner till sedan tidigare. Det kan ge en slags trygghet att känna till rummet vilket jag anser kan leda till att det känns lättare att bli intervjuad.

Resultatdiskussion

Resultatet i studien visar på att det fanns likheter och olikheter i förskollärarnas synsätt om barns inflytande. Det kan vara att barn får bestämma, välja, komma med önskemål och påverka saker i sin vardag. Barnens röster ska få göra sig hörda och deras åsikter, intressen samt tyckande ska tas tillvara av förskollärarna. Detta är saker som även tidigare forskning lyfter fram (Westlund, 2011; Ribaeus, 2014; Arnér, 2006). Att barn utifrån denna studie anses få inflytande även i styrda och planerade aktiviteter är även något som visat sig i tidigare forskning (Westlund, 2011). Det som också visar sig i Westlunds studie som inte framgår i min studie är att planerade aktiviteter och inflytande ibland är parallella med varandra. Där de styrda och planerade aktiviteterna har ett syfte och oftast är det som jag tolkar det att pedagogerna vill barnen väl och därför ibland styr och planerar (Westlund, 2011). Ser man utifrån förskolans läroplan (Skolverket, 2010) och de strävansmål som finns så kan det tolkas som så att styrda och planerade aktiviteter ibland är för att de finns dessa strävansmål. Tänker på de exempel som kom upp i min studie att när förskollärarna har planerat att de ska gå ut eller på något sätt ska ha skapande så kan det vara utifrån förskolans läroplan men att förskollärarna samtidigt vill få in barns inflytande i det. Därför får också barnen ibland bestämma var de ska spendera sin tid ute och vad de ska göra under skapandeaktiviteten.

Tidigare forskning visar även på att barn vill ha inflytande, de försöker på olika sätt och med olika strategier att få inflytande (Engdahl, 2014; Markström & Halldén, 2009; Ribaeus, 2014). Min studie visar att förskollärarna anser att barnen på olika sätt försöker få inflytande och förskollärarna menar att de tar egna initiativ till det. Att förskollärarna är medvetna om att barn tar egna initiativ och sedan att de tar vara på dem anser jag är väldigt positivt eftersom förskolans läroplan (Skolverket, 2010) har strävansmål att barnen ska få uttrycka sig för att få möjlighet att påverka sin egen situation. Min studie visar även att förskollärarna anser att barn får olika mycket inflytande i verksamheten. Det som kommer upp i den här studien är att barn som kan prata de gör också det, barn är olika och en del tar för sig mer än andra. I arbetet för att få barn som inte är lika framåt måste man fråga, bjuda in men samtidigt måste man acceptera om barn inte vill. Detta är något som även visar sig i Westlunds (2011) tidigare forskning. Hon menar att det är de barn som har det verbala språket som oftast får mer inflytande. Arbetssätt som kan ge större möjligheter för alla barn nämner hon också och ett av dem påminner om det som framkommit i min studie, att fråga barnen. Men Westlund menar då att frågor måste ställas på olika sätt till olika barn. Detta bekräftas i min studie där det framkom att barn är olika.

Tidigare forskning visar på att förskollärares förhållningssätt är avgörande när det gäller barns möjligheter till inflytande (Arnér, 2006; Engdahl, 2014; Westlund, 2011; Ribaeus, 2014; Pramling Samuelsson & Sheridan, 2003). Pramling Samuelsson och Sheridan (2003) skriver om att vuxna måste ha förhållningssätt där de ser att barnet har en egen kultur, eget sätt att lära och tolka sin värld för att kunna närma sig barns perspektiv. Genom att de kan närma sig barns perspektiv får barnen också möjlighet till att vara delaktiga och få inflytande. Arnér (2006) menar att genom att använda sig av reflektion och kunskap i arbetet så kan förhållningssättet förändras, vilket kan leda till att barn får större möjligheter till inflytande. Detta kopplar jag till min studie då några av förskollärarna ser sig själva som en möjlighet i arbetet med barns inflytande. Att det beror på hur de är mot barnen och hur de agerar i olika situationer spelar roll om barn ska få inflytande eller inte. Denna medvetenhet hos förskollärare, att de ser sig själva som en möjlighet, anser jag kan skapa möjligheter för barns inflytande om det i arbetet används reflektion som Arnér (2006) nämner. Jag anser att genom reflektionen kan förskollärarna då få syn på vad de gör, hur de gör och få sig en tankeställare om varför de gör det de gör och hur de gör det de gör. Ribaeus (2014) ser också förhållningssättet som största hindret vilket kan bero på kontrollbehov, rädsla och svårigheter i att vara flexibel. I min studie har det framkommit liknande men där ser en förskollärare att förskollärarna är en möjlighet i arbetet med barns inflytande. Förskolläraren menar att barn skulle få mer inflytande om förskollärarna inte var rädda för förändringar och att man istället skulle vara flexibel i sitt arbete eftersom allt inte blir som man tänkt sig.

I tidigare forskning har Ribaeus (2014) och Arnér (2006) sett att en svårighet i arbetet med barns inflytande kan vara att pedagogerna säger nej allt för ofta. Det är något som inte framkommit i min studie. Däremot har det framkommit att en förskollärare menar att barns inflytande handlar om att säga ja så ofta som möjligt. Dock har det framkommit andra svårigheter i min studie. Dessa kan vara för stora barngrupper och låg personaltäthet och tid. Att barngruppens storlek ses som en svårighet är något som har lyfts fram i tidigare forskning (Westlund, 2011; Engdahl, 2014; Ribaeus, 2014). Westlund (2011) och Engdahl (2014) ser även detta kopplat till låg personaltäthet. Bristen på tid är något som också framkommit i tidigare forskning (Westlund, 2011).

I den här studien har det framkommit att det är viktigt att barn ges inflytande redan på morgonen när de kommer till förskolan. Förskolläraren som tar upp det menar att barnen måste få inflytande redan på morgonen för att kunna få en så bra start på dagen som möjligt då starten ses som viktig för hur resten av dagen blir. Det kan se olika ut och därför är det viktigt att som personal vara lyhörd för hur de olika barnen vill ha det, en del barn vill spendera tiden i hallen ensam med föräldrarna medan några vill att personal ska komma ut i hallen direkt. Detta är något som jag inte har sett i tidigare forskning. Även om det inte finns i tidigare studier ser jag det som otroligt viktigt att se det som så att barnet ska få inflytande redan där. Kopplat till förskolans läroplan (Skolverket, 2010) anser jag att det visar att förskolläraren är medveten om förskolans värdegrund i och med att barnet respekteras, det visar också på förskollärarens medvetenhet att alla barn inte vill bli mottagna på samma sätt eftersom alla barn är olika.

Slutsatser

Då antalet intervjuade förskollärare är relativt lågt är jag medveten om att resultatet i studien inte kan spegla den generella synen på barns inflytande. Men ju fler studier som visar på detta, ju större chans är att det faktiskt ser ut så. Eftersom mycket av mitt resultat är något

som lyfts fram i tidigare forskning anser jag att det kan visa på att även om min undersökning grundar sig på fem förskollärares erfarenheter och tankar, så kan bilden av vad inflytande kan vara bli starkare. Att denna studie och även den tidigare forskning jag har studerat visar på likheter och olikheter är inte så konstigt anser jag. Förskolans läroplan (Skolverket, 2010) är skriven som så att utifrån det som står om strävansmål och riktlinjer får varje förskollärare tolka på sitt sätt hur detta ska uppnås. Det finns inga anvisningar för vad förskollärare ska arbeta med för att nå strävansmål och riktlinjer. Förskolor arbetar enligt mig med olika saker och på olika sätt med samma strävansmål och riktlinjer men kan ändå leda till att de uppnås. Eftersom vi alla har olika erfarenheter och därför kan ha olika perspektiv på saker och ting är det inte konstigt att det ser olika ut på olika förskolor i Sverige och ibland även olika på förskolor i samma kommun samt olikheter mellan avdelningar på samma förskola.

Jag anser att min studie visar att förskollärarna beskriver erfarenheter och tankar de har gällande arbetet med barns inflytande. Arbetet med barns inflytande sker på olika sätt och olika mycket. De beskriver också möjligheter när det gäller barns inflytande. Att det arbetas med det, att det finns i deras tankar och att de ser möjligheter med det anser jag är otroligt positivt. Av den anledning att det är viktigt för förskollärarprofessionen att det finns med i verksamheten eftersom det är förskollärare som delvis har ansvar för barns inflytande utifrån vad förskolans läroplan nämner (Skolverket, 2010). Eftersom skollagen (SFS 2010:800) också nämner att barns inflytande ska finnas i verksamheten som barnen visas i är det viktigt att det också finns i verksamheten. Samtidigt visar studien att det finns mycket att arbeta med kring barns inflytande för att ytterligare kunna utveckla det, för att det ska ses som enkelt och en sak som ingår i verksamhetens arbete vardag efter vardag. Denna studie visar att förskollärare nämner att det finns svårigheter i arbetet med barns inflytande. Dessutom visar denna studie att några förskollärare anser att det är svårt att arbeta med barns inflytande vilket också har visat sig i Ribaeus (2014) studie. I både min studie och Ribaeus så ses arbetet som svårt men även som väldigt viktigt. Jag anser att vissa saker kan förskollärarna själva påverka i arbetet med barns inflytande som till exempel sitt förhållningssätt och hur verksamheten planeras. Dock finns det saker som förskollärarna inte kan påverka eftersom det oftast ligger hos chefer och politiker. Exempel på sådana svårigheter som jag menar är hur stora barngrupperna är och hur personaltätheten är. Barns inflytande är ett ämne som det står en hel del om i förskolans läroplan, barnen ska ha möjlighet till inflytande och det är förskollärarna som har en del av ansvaret gällande det (Skolverket, 2010). Skolverket (2013) nämner också vikten av varför det är viktigt att arbeta med barns inflytande, för att bilda kunskap om demokrati. Därför är det enligt mig viktigt för förskollärarprofessionen att det arbetas med dessa svårigheter för att underlätta för förskollärarna att arbeta med barns inflytande. Dels för att barnen ska ha möjlighet till inflytande men också för att barnen ska kunna utveckla en kunskap om demokrati, vilket dagens samhälle bygger mycket på.

Fortsatt forskning

I denna studie har svårigheter tagits upp som till exempel storlek på barngrupp och personaltäthet. Utifrån detta har tankar väckts hos mig under arbetets gång och några av dessa tankar och frågor är: Hur förskolechefer arbetar för att främja barns inflytande? Är det något de överhuvudtaget tänker på kopplat till barngruppens storlek? Får personal i förskolan gå på kurser, föreläsningar eller små utbildningar i ämnet barns inflytande? Ser de utbyten mellan förskolor eller kanske mellan kommuner och deras olika förskolor som genomförbart i syftet att utveckla arbetet med barns inflytande? Som jag tidigare skrivit ovan utifrån hur jag ser på

det, om att det är inget som personal i förskolan kan påverka speciellt mycket utan att det ligger på högre nivå hos chefer och politiker. Därför anser jag att det skulle vara intressant att forska vidare på det området eftersom det är ett så pass viktigt ämne i förskolans verksamhet.

Referenser

- Arnér, E. (2006). *Barns inflytande i förskolan - Problem eller möjlighet för de vuxna?: En studie av ett utvecklingsarbete och dess betydelse för att förändra pedagogers förhållningssätt till barns initiativ*. Licentiatavhandling, Örebro: Örebro universitet.
- Arnér, E. (2009). *Barns inflytande i förskolan: En fråga om demokrati*. Lund: Studentlitteratur.
- Askland, L., & Sataøen, S.O. (2003). *Utvecklingspsykologiska perspektiv på barns uppväxt*. Stockholm: Liber.
- Bjereld, U., Demker, M. & Hinnfors, J. (2009). *Varför vetenskap?: om vikten av problem och teori i forskningsprocessen* (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2 uppl.). Malmö: Liber.
- Engdahl, K. (2014). *Förskolegården: En pedagogisk miljö för barns möten, delaktighet och inflytande*. Doktorsavhandling, Umeå: Umeå universitet.
- Halldén, G. (2003). Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 8(1-2), 12-23.
- Johansson, B., & Svedner, P.O. (2010). *Examensarbetet i lärarutbildningen* (5 uppl.). Uppsala: Kunskapsföretaget.
- Johannesen, N., & Sandvik, N. (2009). *Små barns delaktighet och inflytande: några perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Lantz, A. (2007). *Intervjumethodik* (2.uppl). Lund: Studentlitteratur.
- Markström, A-M., & Halldén, G. (2009). Children's strategies for agency in preschool. *Children and Society*, 23(2), 112-122.
- Patel, R., & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (3.uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, I., & Sheridan, S. (2003). Delaktighet som värdering och pedagogik. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 8(1-2), 70-84.
- Ribaeus, K. (2014). *Demokratiuppdrag i förskolan* (Karlstad University studies, nr. 2014:17). Doktorsavhandling, Karlstad: Karlstad universitet.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan, lpfö98* (Rev. uppl.). Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2013). *Delaktighet och inflytande*. Hämtad 2015-04-01, från <http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/planering-och-vardag/delaktighet-och-inflytande>
- Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken: Bland plughästar och fuskklappar*. Stockholm: Norstedts.
- Svenning, B. (2011). *Vad berättas om mig?: Barns rättigheter och möjligheter till inflytande i förskolans dokumentation*. Lund: Studentlitteratur.

- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Norstedts.
- Utbildningsdepartementet. (2010). *Förskola i utveckling: Bakgrund till ändringar i förskolans läroplan*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. Hämtad 2013-08-03, från <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/158951>
- Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Westlund, K. (2011). *Pedagogers arbete med förskolebarns inflytande: En demokratididaktisk studie* (Malmö studies in educational studies, nr. 2011:21). Licentiatuppsats, Malmö: Malmö högskola.

Bilagor

Bilaga 1 – Informationsbrev till förskolechef

Informationsbrev till förskolechef

Hej!

Jag heter Josefine Karlsson och jag utbildar mig till förskollärare på Karlstad universitet. Jag vänder mig till dig då det är dags för mig att skriva mitt examensarbete och har en förfrågan om din tillåtelse till att intervjua förskollärare på din förskola.

I mitt arbete ligger fokus på barns inflytande i förskolan och förskollärares erfarenheter och tankar kring det. Den metod jag har tänkt använda mig av är intervjuer och jag hoppas att det går bra att jag spelar in intervjuerna. Min tanke är att inom de närmaste veckorna, förslagsvis slutet av v.16 (torsdag och/eller fredag) och/eller under v.17 besöka er förskola och intervjua 5 förskollärare.

Arbetet kommer att följa Vetenskapsrådets rekommendationer om God forskningssed.

Får jag ett godkännande av dig att genomföra intervjuer, kan jag gå vidare med att kontakta förskollärarna.

Då tiden för studien är relativt kort önskar jag att få ett svar av dig så snart som möjligt.

Kontakta eller maila mig gärna:

Mail: xxxxxxxx@xxxxxx.xxx

Telefon: xxx-xxxxxxx

Med vänliga hälsningar Josefine Karlsson

Bilaga 2 – Informationsbrev till förskollärare

Informationsbrev till förskollärare

Hej! Mitt namn är Josefine Karlsson och jag utbildar mig till förskollärare på Karlstad universitet. Jag läser nu termin 6 och det har blivit dags för mig att skriva mitt examensarbete. I mitt arbete ligger fokus på barns inflytande i förskolan och förskollärares erfarenheter och tankar kring det.

För att kunna genomföra mitt arbete som innehåller intervjuer behöver jag underlag och vill därför be dig om att få intervjuas som förskollärare. Jag vänder mig till dig med en förfrågan om du kan tänka dig att delta i min undersökning. Väljer du att delta så innebär det att jag kommer till din arbetsplats och intervjuar dig.

Under intervjun kommer jag ställa ett par frågor till dig som du kommer få besvara och för att jag ska kunna lyssna aktivt på det du säger så kommer jag att spela in intervjun men samtidigt anteckna stödord. Intervjun beräknas äga rum, förslagsvis från mig, under slutet av v.16 (torsdag och/eller fredag) och/eller v.17 och beräknas ta ca 30-45 minuter.

Min undersökning kommer att följa Vetenskapsrådets rekommendationer om God forskningssed. Det innebär att du ska veta att det är frivilligt att delta, du kan när som helst avbryta din medverkan utan negativa påföljder. Du kan avbryta din medverkan före, under tiden och efter undersökningen är gjord. Skulle du välja att avbryta din medverkan tas all information som gäller din medverkan bort från undersökningen. Den information jag samlar in i undersökningen kommer endast att användas i mitt examensarbete. Materialet som samlas in kommer att avidentifieras vilket betyder att du kommer vara anonym. Det är endast jag, min handledare och min examinator som kan komma åt dina riktiga uppgifter. När examensarbetet är klart och godkänt från Karlstad universitet kommer all information förstöras.

Du får gärna kontakta mig om du har några frågor eller funderingar.

Med vänliga hälsningar Josefine Karlsson

Mail: xxxxxxxx@xxxxxx.xxx

Telefon: xxx-xxxxxxx

Bilaga 3 - Samtyckesblankett

Samtyckesblankett

Med denna underskrift försäkrar jag att jag frivilligt deltar i Josefine Karlssons studie, att hon får använda svaren till sitt examensarbete och med vetskapen att jag får avbryta min medverkan när jag vill:

Namn:

.....

Datum:

.....

Bilaga 4 - Intervjuguide

Intervjuguide

- Namn?
- Ålder?
- Förskollärodbildning- eventuell inriktning och eventuell vidareutbildning?
- Antal år i yrket?
- Vilken ålder har barnen du jobbar med?
- Vad är barns inflytande i förskolan enligt dig?
- Sett från dina ögon, hur kan en dag på förskolan se ut när barn får inflytande? Ge gärna exempel från dina erfarenheter av barns inflytande.
- Hur ser arbetet med barns inflytande ut vid planering av verksamheten?
- Visar barnen själva på något sätt ibland att de vill ha inflytande, hur kan det se ut?
- Hur ser det ut i verksamheten, får vissa barn mer respektive mindre inflytande och hur arbetar ni med det?
- Hur upplever du att det är att arbeta med barns inflytande i förskolan?
- Vilka möjligheter ser du att det finns med att arbeta med barns inflytande?
- Vilka svårigheter ser du att det finns med att arbeta med barns inflytande?
- Vid vilka situationer anser du att barn ges mest inflytande?
- Vid vilka situationer anser du att barn ges minst inflytande?
- Är det något angående barns inflytande i förskolan som du själv skulle vilja ta upp?